

Vánoce

Co činí člověka opravdu bohatým (a co ho naopak ochuzuje)

Program pro školy. Určeno žákům 2. stupně základních škol, případně středoškolákům. Program nepředpokládá náboženské znalosti. Lze ho využít v rámci průřezového tématu Multikulturní výchova a Osobnostní a sociální výchova.

Cíl:

1. Seznámit žáky s biblickým vánočním příběhem, sdělit jim jeho poselství o důvěře, naději a lásce, které činí člověka opravdu bohatým.
2. Zasažení příběhu na konkrétní zeměpisná místa a do historie upozorní posluchače na to, že nejde jen o pohádku nebo mýtus, ale o skutečnou událost, po které zůstaly viditelné stopy (chrámy, uctívaná místa atd.).

Pomůcky:

- magnetická tabule, magnety, hesla (viz bod programu č. 3) napsaná na papírech (tabule obvykle ve třídách k dispozici bývá, je dobré si opatřit magnety, o ty bývá ve třídách nouze);
- kazetový magnetofon (případně i s CD mechanikou), nahrávka (na příslušném nosiči) několika skladeb „Ave Maria“ od různých autorů (Bach, Gounod, Schubert...) v délce asi 10 minut;
- obrazová prezentace „Chudoba a bohatství“ v PowerPointu, notebook a dataprojektor (nebo interaktivní tabule ve škole); využití této techniky lze nahradit i diapozitivy z Izraele, které ilustrují současnou podobu míst, kde se odehrával vánoční příběh;
- doporučujeme: pohlednice nebo obrázek lidového betléma pro každého žáka, na jehož druhou stranu doplníme text vyjadřující poselství programu.

Osnova hodiny:

1. Krátké vzájemné představení lektora a třídy.
2. Uvedení do tématu – jak vnímáte Vánoce, co k nim patří (tradice, symboly...).
3. Jak prožíváme Vánoce? (Přiřazování hodnot: které hodnoty pomáhají vytvářet vánoční atmosféru a které k ní nepatří; diskuse o nich; vztah bohatství a chudoby ke šťastnému prožití Vánoc.)
4. Lidový betlém – připomenutí této tradice, výčet osob – stručná charakteristika.
5. Příběh židovské dívky Marie – prezentace, hudba, vyprávění biblického příběhu a jeho konfrontace s našimi představami o prožívání Vánoc.
6. Závěr – doplnění citátů o tom, co činí člověka opravdu bohatým – poselství Vánoc.

Poznámka:

Náročnost jednotlivých úvah je nutné pružně přizpůsobit vnímavosti žáků a jejich věku. U mladších volit co nejjednodušší formulace. Držet se zásady, že méně je někdy více! (Nezahrnovat je podrobnostmi, byť zajímavými.)

Bod 1: Krátké představení lektora a třídy

Lektor se představí jménem a srozumitelně vysvětlí své zaměstnání a vztah k tomuto programu (týká se to situace, kdy lektor vede program ve škole, kde ho žáci neznají).

Žáci představí svého souseda v lavici – jménem, případně každý o svém sousedovi řekne, co rád dělá.

(Tato část je důležitá pro uvolnění a navození atmosféry, ale také pro vnímání poselství programu.)

Bod 2: Uvedení do tématu (3 až 4 minuty)

Blíží se vánoční svátky a my si zkusíme společně přiblížit, proč vznikla tato tradice a zda má smysl slavit tyto svátky ještě dnes.

Otázky žákům:

- co se vám vybaví, když se řekne „Vánoce“?
- co se vám na Vánocích líbí?
- co se vám nelíbí na slavení Vánoc?

Některé věci, které jste jmenovali – např. vánoční stromek, kapr, dárky... – patří k vánoční tradici. Někteří jste jmenovali např. pohodu, lásku... to již charakterizuje něco, co vytváří vztahy mezi lidmi, jimiž se budeme dnes převážně zabývat.

Pozn.: Pokud děti nic takového nejmenují, nevádí, je to předmětem dalšího bodu programu.

Bod 3: Jak prožíváme Vánoce aneb co tvoří vánoční atmosféru a co ji naopak narušuje?

Lektor má připraveno na pružích papíru 16 hesel, na kterých jsou napsána výraznými velkými písmeny níže uvedená slova. Ta rozloží na stolku:

HNĚV, STRACH, NUDA, SOBECTVÍ, HÁDKA, RADOST, KLID, BEZPEČÍ,
JISTOTA, LÁSKA, ZOUFALSTVÍ, CHUDOBA, BOHATSTVÍ, OBDAROVÁNÍ,
MÍR, SMUTEK.

Povolá ke spolupráci dva dobrovolníky. Jeden z nich dostane za úkol vybrat hesla, která podle jeho názoru vytvářejí vánoční atmosféru, a umístit je na magnetickou tabuli do pravého sloupce pod sebe. Druhý provede totéž s hesly, která k vánoční atmosféře nepatří – dává je do sloupce vlevo. Ostatní kontrolují jejich práci.

Po dokončení si dobrovolníci sednou a lektor vyzve žáky, aby vyjádřili svůj případný nesouhlas s rozdělením. Je téměř pravidlem, že nejméně polovina nesouhlasí s přiřazením CHUDOBY a BOHATSTVÍ. Jedni se domnívají, že oba pojmy k Vánocům patří, jiní, že k nim nepatří ani jedno heslo, další jedno ano, druhé ne. Lektor je nechá chvíli argumentovat a poté umístí obě hesla doprostřed s tím, že rozhodnutí tohoto sporu si necháme na pozdější dobu, až se seznámíme s podrobnostmi vánočních událostí.

Pokud ke sporu mezi žáky nedojde, vyprovokuje ho lektor sám svými otázkami, kterými mínění žáků znejistí.

Bod 4: Lidový betlém a jeho postavy

„Klasická“ atmosféra Vánoc, jak je zažívali naši předkové, na nás dýchá z lidových betlémů. Lektor rozdá kartičky (pohlednice) s obrázkem betléma a pokládá žákům otázky:

- Znáte tradici stavění betlémů?
- Máte nějaký betlém doma?
- Chodíte se na betlémy dívat na výstavy nebo do kostela?
- Znáte jednotlivé betlémské postavy a víte, proč tam jsou?

Bod 5: Vánoční příběh židovské dívky Marie (cca 10 min)

K této části programu je třeba použít obrázky ze současného Izraele, pomocí kterých lektor žákům představí Marii jako hrdinku vánočního příběhu na základě skutečnosti, které jsou kolem nás (sochy, výtvarná díla, hudební skladby), dále představí reálie, které se k příběhu vztahují – tzn. místo, kde se vánoční příběh odehrál (Izrael a jeho symboliku), a tři světová náboženství, která považují Jeruzalém za Svaté město. Ve třetí části prezentace jsou ukázána místa, na nichž se vlastní vánoční příběh – narození Ježíše – odehrál. Obrázky a podrobný komentář k nim si můžete stáhnout z internetových stránek KC Hradec Králové: <<http://kc.diecezchc.cz>> – odkaz na texty je uveden v rámečku v pravé části stránky pod kontaktní adresou.

Promítání obrázků a výklad, který nevedeme jako diskusi, ale jako vyprávění, je vhodné podbarvit hudbou, nejlépe skladbami Ave Maria od různých autorů (Gounod, Bach...).

Seznam snímků prezentace:

- Snímek 1 – Úvodní obrazovka
- Snímek 2 – Maria, hrdinka vánočního příběhu
- Snímek 3 – Izrael – místo vánočního příběhu
- Snímek 4 – Prameny řeky Jordán
- Snímek 5 – Jordán – místo křtu Ježíše Krista
- Snímek 6 – Genezaretské jezero
- Snímek 7 – Mrtvé moře
- Snímek 8 – Poušť
- Snímek 9 – Oáza
- Snímek 10 – Svaté město – Jeruzalém
- Snímek 11 – Obyvatelé Izraele – židé
- Snímek 12 – Obyvatelé Izraele – muslimové
- Snímek 13 – Davidova věž – souvislost s křesťanstvím
- Snímek 14 – Bible – posvátná kniha židů a křesťanů
- Snímek 15 – Význam židovského chrámu (dnes na jeho místě Omarova mešita)
- Snímek 16 – Chrámové nádvoří
- Snímek 17 – Zeď nářků
- Snímek 18 – Židé u Zdi nářků
- Snímek 19 – Místo narození Panny Marie

- Snímek 20 – Nazaret – místo života Panny Marie
- Snímek 21 – Chrám Zvěstování v Nazaretě
- Snímek 22 – Mozaika Zvěstování
- Snímek 23 – Ain Karim – místo setkání s Alžbětou
- Snímek 24 – Magnificat
- Snímek 25 – Místo narození Jana Křtitele
- Snímek 26 – Zachariášův chvalozpěv
- Snímek 27 – Mapa – cesta Marie a Josefa do Betléma
- Snímek 28 – Betlémské pastviny
- Snímek 29 – Bazilika Narození
- Snímek 30 – Vchod do baziliky Narození a jeho symbolika
- Snímek 31 – Hvězda na místě Ježíšova narození

Bod 6: Závěr – poselství

Nyní se vrátíme zpět k nástěnce. Jak prožívali svůj příběh Josef s Marií? Které z uvedených hesel bychom k němu přiřadili a proč? A jak se projevilo bohatství a chudoba v jejich příběhu? Čím byli chudí? Čím naopak bohatí?

Křesťané po staletí nacházejí v jejich příběhu poselství o největším bohatství lidí. Která to jsou, vám napoví citát na pohlednici.

Pohlednice nebo kartičky s níže uvedenými citáty si lektor připraví předem tak, že podtržená slova vynechá a napíše je pod oba citáty v libovolném pořadí jako nabídku, ze které žáci vybírají. Lze si zvolit i jiný vhodný citát vystihující téma.

*Sklon k naději a radosti je skutečným bohatstvím,
sklon ke strachu a smutku skutečnou chudobou.*

David Hume

Pouze lásky zná tajemství, jak obdarovat druhé a být sama čím dál bohatší.

Clemens von Brentano

My jsme si na začátku zkoušeli pojmenovat, co má kdo rád. Vědět, že je vedle mne člověk, který má nějaká přání, je podle mého názoru důležité, abychom se uměli navzájem obdarovávat. Přeji vám, abyste o těchto Vánocích prožili mnoho naděje, radosti a lásky z toho, že můžete obdarovávat druhé, i z toho, že jste byli sami obdarováni.

Tento obrázek vám zůstává na památku, aby vám mohl připomínat vánoční poselství.

Prameny:

Náměty a texty jsou původní a jsou vyzkoušeny v programu Poselství křesťanských svátků, kterému se KC Hradec Králové věnuje od roku 1995.

Fotografie použité v prezentaci pocházejí z archivu Katechetického centra Hradec Králové a z knihy Země Ježíšova – Putování po Svaté zemi (Casa Editrice Bonechi).

Zpracovala: Marie Zimmermannová